

ÖĞRETMENDEN ÖĞRENCİYE YÖNELİK OLAN FİZİKSEL ŞİDDET: NİCEL BİR ARAŞTIRMA

Sefa BULUT *

ÖZET

Okulda şiddet, alanla ilgili kaynaklarda ve medyada oldukça yer almaktadır. Fakat bu yayınlarda çoğunlukla öğrencilerin şiddet ve zorbalık davranışları işlenmiştir. Oysaki öğretmenlerin uyguladıkları şiddet vardır ki konunun doğasından olsa gerek çok fazla kabul görüp araştırılmamıştır. Bu nedenle, bu çalışmanın amacı, dünyada yeni bir fenomen olan , daha önce üzerinde çok az araştırma yapılan ve bizde de yeni bir konu olan, öğretmenlerden öğrencilere yönelik fiziksel şiddet olaylarını incelemektir. Yöntem olarak da nicel araştırmaların bir alt boyutu olan tarihsel arşiv araştırması kullanılmıştır. Bu amaçla 2001 yılından 2006 yılı sonuna kadar ulusal düzeyde yayın yapan 16 gazete ve 11 TV kanalının internet sayfaları taranmış ve öğretmenleri tarafından dövülen, çeşitli şekillerde fiziksel zorbalığa uğrayan öğrenciler belirlenmiştir. Bu bağlamda, 172 olay belirlenmiş ve bunlar analiz edilerek; fiziksel şiddet uygulayan öğretmenlerin, fiziksel şiddete maruz kalan öğrencilerin cinsiyetleri, fiziksel şiddetin olduğu mekan ve fiziksel şiddeti ortaya çıkaran nedenler araştırılmıştır. Elde edilen bulgular daha önceki literatür verileriyle ve başka ülkelerde yapılan çalışmalarla karşılaştırılmış ve şiddetle ilgili duyarlılığın artırılması için gerekli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öğretmeden öğrenciye yönelik şiddet, Öğretmen zorbalığı, Öğretmenlerin fiziksel şiddet içeren davranışları

VIOLENCE THAT EMERGES FROM TEACHERS TOWARD STUDENTS: A QUANTITATIVE INVESTIGATION

ABSTRACT

School violence become a notorious theme in literature as well as in media. It is mostly focused on student violence and bullying behaviors. However, there are also teacher induced violence that has been not well acknowledged due to its sensitive nature. Therefore, the purpose of this study was to only examine violence that emerged from teachers towards their students. The study is designed as a quantitative research with an archival approach. For this reason, 16 newspapers and 11 TV web sites were screened for violent news from the year 2001 to 2006. Then, the physically violent events have been classified and subjected to frekans analysis. The news were limited to the violent actions that emerged from teacher towards their students. Then, the physically violent events have been classified and subjected to frekans analysis. One hundred and seventy two cases were identified and analyzed in order to determine the gender of most violent teachers, the students who has frequently exposed to violence, the palaces that most of the violence acts has taken place, and the reasons that triggers teacher violence. Findings were also discussed with in lights of previous literature and data from other countries.

Key Words: Teacher violence, Bullying by teachers, Physical Violence by teachers

* Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik A.B.D.
E-posta: sefabulut@ibu.edu.tr

ÖĞRETMENDEN ÖĞRENCİYE YÖNELİK FİZİKSEL ŞİDDET: NİCEL BİR ARAŞTIRMA

Çocuklara karşı disiplin amaçlı fiziksel şiddet uygulaması, kabul edilen bir uygulama olarak görülmüş, öğretmen ve okul yöneticiler tarafından binlerce yıldan beri kullanılmıştır (Hyman ve Perone, 1998). Eski Mısırda tam yetkiye sahip olan öğretmenlerin derslerde uyuyan, konuşan ya da yavaş olan öğrencileri değnekle dövdüğü bilinmektedir. Aynı şekilde, orta çağ boyunca da, dini eğitim ve otoriteye boyun eğme temel eğilim olduğu için öğretmenin görevi, öğretmekten ziyade düzeni sağlamak olmuştur. Ezberciliğin temel öğretim metodu olduğu eğitim anlayışında, öğrenmeyenler cezalandırılmıştır. Bundan ötürü, öğretmen olarak, güçlü, kuvvetli ve sert olan bireyler daha doğrusu bu özellikleri taşıyan erkek öğretmenler tercih edilmiştir. Ayrıca tüm eski metinlerde ve dinsel metinlerde fiziksel şiddetin yaygın olarak kullanıldığından bahsedilmektedir. Bununla birlikte, günümüzde, eğitim çevrelerinde son 30 yılda, fiziksel şiddet yardımıyla öğretme ve disipline etmeye karşı duruş ortaya çıkmıştır (Poole, Ushokow ve Nader, 1991).

Öte yandan, son yıllarda öğrencilerin kendi arkadaşlarına, öğretmenlerine, okul personeline, okul mallarına zarar vermeleri bilimsel literatürde ve basında yoğun bir şekilde ele alınırken, öğretmenden öğrenciye yönelen şiddet bir tabu olarak görülmüş ve nerdeyse hiç irdelenmemiştir. (Kondrasuk, Greene, Waggoner, Edwards ve Nayak-Rhodes, 2005). Yabancı alan yazın taramalarında konuyla ilgili olarak çok ender çalışıldığı görülmektedir (Hyman ve Perone, 1998). Ülkemizde de bedensel ceza uygulamaları bilimsel araştırmalarla yeterince incelenmemiştir (Gözütok, Er ve Karacaoğlu, 2006). Ülkemizde çocuğa Öğrencilerin eğitimciler tarafından disiplin adına şiddete maruz bırakılmaları, okuldaki şiddetin önemli bir boyutudur. Tüm yasal engellere karşı öğrencilere fiziksel ceza uygulamaları devam etmiştir. Örneğin Amerikan Psikologlar Derneğinin belirlemesine göre de, öğretmenden öğrenciye yönelik olan şiddet, şimdiye kadar çok fazla dikkat çekmiş, varlığı kabul edilmiş, araştırılmış ve azaltılması için önleme programları yapılmış değildir. Psikologlar bu durumu bir eksiklik olarak görmekte ve eleştirmektedir (APA,1993).

Fiziksel olarak dayak atmak İngilizce de ‘corporal punishment’ olarak geçmekte dilimizde ise bedensel ceza terimi kullanılmaktadır. Eğitimde bedensel ceza ‘bir öğretmen veya başka bir eğitim görevlisi tarafından bir öğrencinin onaylanmayan bir hareketi yapmaktan ötürü bedenine acı verilmesidir’ (Gümüş, Tümkaya, Dönmezer, 2004: 117).

Bu tanımın içerisine; öğrencilerin sınırlı bir mekana kapatılması, uygun olmayacak şekilde sınıftan dışarı çıkarılması, öğrencileri fiziksel olarak durulması zor pozisyonlarda uzunca bir süre tutma (ayakta tutma, tek ayak üstünde tutma) , zararlı fiziksel egzersizler yaptırma, zorla uygun olmayan şeyleri yedirme (kağıt gibi) ve zararlı çevresel etkilere maruz bırakma da girmektedir. Yine, vurma, yüze tokat atma, poposuna vurma, boğazını sıkma, omuzdan tutup sallama, bir nesne ile dövme, vücudu zorlayıcı şekilde bir yere kapatma, elektrik şoku kullanma, fiziksel hareketleri devam ettirme ve büyük ve küçük abdesti tutturma gibi yöntemler fiziksel cezalar içerisinde yer almaktadır (SAM, 2003:385). Burada dikkat edilmesi gereken şey öğrenciye acı verme sadece elle vurmak yada cetvelle dövmekle sınırlı değildir, çocuğu ayakta tutmak, tek ayak üzerinde durmasını istemek, bir yere hapsedmek, yenmemesi gereken şeyleri de zorla yedirmek (kağıt, silgi, tebeşir gibi) tedirgin edici davranışlarda bulunmakta fiziksel şiddet sayılmaktadır (Gözütok, 1994). Öyle anlaşılıyor ki, fiziksel şiddet geleneksel olarak bilinenden daha geniş kapsamlı ve derin bir konudur. Fiziksel şiddette görünen etkiler, izler, yaralar olduğu gibi görünmeyen yan etkilerde vardır.

Fiziksel şiddet ve cezalandırma ile bir anlamda, bilinçli olarak güç ve otorite yoluyla, katı bir disiplin sağlamak amaçlanmaktadır. İnsancıl yaklaşımların karşısı olan disiplinci yaklaşımlarda otorite ve baskı her zaman bir gereklilik olarak görülmüştür. Gerçekte,

disiplinci yaklaşımda öğrenci öğretmen arasındaki ilişki, usta çırak ilişkisinden çok bir güç gösterisi, güç yarışı olarak algılanmıştır. Örneğin, birilerinin cezalandırılması aynı zamanda diğerlerine göz dağı vermek olarak yorumlanmıştır. Bu anlayışta öğretmenler kendi rollerini disiplin edici olarak algılamışlar ve fiziksel şiddeti öğrencileri kontrol etme yolu olarak kullanmışlardır (Arcus, 2002). Okullardaki şiddetin böyle kullanılması ve yanlış yorumlanması, şiddetin azaltılmasıyla ilgili eğitimsel yöntemlerden ziyade, kişilerin polisiye ve yasal yöntemlere yönelmesine zemin hazırlamıştır. Öğrencileri kontrol etmenin, disipline etmenin yolunun şiddet yanlısı otoriter bir anlayıştan geçtiğine inanan bu anlayış, bu amaca hizmet eden değişik yöntemler geliştirmişlerdir. Bu yöntemler içerisinde metal detektör kullanımı, okullarda polislerin bulundurulması, öğrencilerin dolaplarının ve üstlerinin aranması, öğrenci kimlik kartlarının kullanılması, üniforma giydirilmesi ve öğrencilerin yetişkinler gibi yargılanması gibi örnekler sayılabilir (APA, 1993). Oysa ki, bu tarz polisiye yöntemlerin kullanılması, öğrencilerin okul yönetimini güçsüz algılamasına neden olmakta, otorite olmadığı zamanlarda daha serbest davranmaya itmektedir (Hyman ve Perone, 1998). Diğer taraftan, okul yöneticilerinin önleyici ve iyileştirici yöntemlerden ziyade cezalandırıcı yöntemleri benimsemesinde, medyanın şiddet olaylarını abartılı ve tekrarlı bir şekilde göstererek alarm ortamı doğurmasının da etkisi olmuştur (Hyman ve Perone, 1998).

FİZİKSEL ŞİDDETİN ETKİLERİ

Dayak metodu hem etkisiz bir disiplin modelidir hemde maruz kalanlarda fiziksel ve zihinsel olarak yıkıcı etkilere neden olmaktadır. Ayrıca dayak atmanın daha iyi bir sınıf kontrolü sağladığını, öğrencilerin öğretmenine ve okul otoritesine saygısının arttığını ve karakterini geliştiğini gösteren hiçbir çalışma yoktur (Dubanaski, Inaba ve Gerkewicz, 1983). Aksine, öğrencilerin öğretmenleri tarafından fiziksel şiddete maruz kalmaları, öğrencilerin yanlış davranışlar sergilemelerine ve şiddet göstermelerine sebep olmaktadır. Benzer şekilde, disiplin sağlamak amacıyla yapılan şiddet uygulamaları öğrencilerde yabancılaşma ve saldırgan davranışlar ortaya çıkarmaktadır (Hyman, Weiler, Perone, Romana, Britton ve Shanock, 1997). Aynı şekilde, şiddete maruz kalma öğrencilerde engellenme duygusu, saldırganlık ve okul personelinin intikam alma duyguları açığa çıkarmaktadır (Hyman, Zelikoff ve Clarke, 1998). Fiziksel şiddete maruz kalma ayrıca, hem yaşayanlarda, hem izleyen öğrenciler de Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSBB) tepkileri geliştirmelerine neden olmaktadır (Hyman, 1990). Bu deneyimler aynı zamanda çocuklarda kişiler arası ilişkilerde sorunlar, depresyon, intihar, alkol ve uyuşturucu kullanımı, psikotik bozukluklar, şiddet ve suça yönelik davranışların oluşmasına da sebep olmaktadır (Kim ve ark., 2000).

Öğretmenden kaynaklanan fiziksel şiddetin, şiddete maruz kalan öğrenciler üzerindeki etkileri bunlarla da sınırlı değildir. Şiddete maruz kalan yada şahit olan öğrencilerin, özsaygı kaybı, abartılı suçluluk duygusu ve kaygı semptomları geliştirmeleri olasıdır ve bu durum da dolaylı olarak onların psikososyal ve eğitsel gelişimlerini engellemektedir. Daha da önemlisi, dayak yöntemiyle cezalandırılan öğrencilerin yaklaşık yarısının Eğitimsel Başlangıçlı Travma Sonrası Stres Bozukluğu denilen (Educationally Induced Post Traumatic Stress Disorder, EIPSD) bir duygusal rahatsızlık geliştirdiklerini rapor etmiştir (Hyman, Clark ve Zelikoff 1986). EIPSD’de de depresyon ve kaygı semptomlarının karışımı bir durum vardır. Bu öğrencilerde, uyumada güçlük, yorgunluk-bıkkınlık, üzülme, değersizlik duyguları, intihar eğilimleri, anksiyete nöbetleri, öfke patlamaları arkadaşlık ilişkilerinde bozulma, dikkat bozukluğu, okul başarısının azalması, antisosyal davranışlar, otorite figürlerinden nefret etme, somatik belirtiler, okuldan kaçınma, okulu bırakma ve diğer yüksek risk alma davranışları görülmektedir (Dubanaski, Inaba ve Gerkewicz, 1983). Benzer şekilde, fiziksel cezaya maruz kalmış çocukların yetişkinlikte alkol

ve uyuşturucu bağımlısı olma ve dışsallaştırılmış sorunlar yaşama olasılığı, çocuklukta fiziksel şiddet görmeyenlere göre iki kat daha fazladır (MacMillan ve ark., 1999). Son zamanlarda ülkemizde Gözütok, Er ve Karacaoğlu (2006) 600 öğrenci ile yaptıkları çalışmada bedensel ceza uygulanan öğrencilere neler hissettikleri sorulmuş ve şu yanıtlar alınmıştır: Öğrencilerden 138'i üzüldüklerini, 113'ü çok kötü hissettiklerini, 58'i utandıklarını, 44'ü öğretmenden ve okuldan suçduklarını, 40'ı öfke ve kin duyduklarını, 19'u korktuklarını, 6'sı ise öldürme isteği duyduklarını belirtmişlerdir.

FİZİKSLE ŞİDDETİN GELİŞMESİ: KISIR DÖNGÜ

Dayakla disiplin yöntemi tıpkı evde şiddete maruz kalan çocukların okulda şiddet gösterdikleri gibi, okulda var olan şiddet kültürünün ve kısır döngünün yaşamın diğer alanlarında devam ettirilmesine neden olmaktadır (Kim ve ark. 2000). Dahası şiddet yoluyla disiplin, verimli olmayan cezalandırıcı ve yıkıcı bir eğitim ortamının doğmasına yol açmakta, öğrencilerde kendine ve içinde yaşanılan ortama güven duygusunu yok ederek, onları öğrenme fırsatlarından yoksun bırakmaktadır (Lynette, 2001).

Sosyal Öğrenme- Model Alma Teorisine göre ise, fiziksel ve psikolojik zorbalığa ve şiddete maruz kalan öğrenciler bunları gözlemleyerek öğrenmekte, içselleştirmekte ve başkalarına da uygulamaktadır. Böylece öğretmenlerin öğrencilere uyguladığı şiddet, dolaylı olarak öğrenciden öğrenciye ve öğrenciden öğretmene olarak geri dönmektedir (SAM, 2003). Öyle ki, bir okulda ne kadar çok dayakla ceza yöntemi kullanılıyorsa, o kadar çok şiddet ve öldürme olayı olmaktadır (Straus, 1996).

Benzer şekilde, cezalandırılan öğrenciler daha fazla isyankâr olmakta, daha fazla intikam almaya yönelmekte, okul yönetimine ve topluma karşı daha saldırgan davranışlar geliştirmektedirler (Poole, Ushokow ve Nader, 1991). Böylece, bu tür cezalandırmalar “operant saldırganlık” denilen, saldırganlığın kaynağını yok etmeyi hedefleyen ve saldırganı saldıran gelecekteki saldırılara maruz kalmayı ortadan kaldırmayı hedefleyen bir davranışa dönüşmektedir (Mallot, Malot ve Trojan, 2000).

FİZİKSEL ŞİDDETİN ORTAYA ÇIKIŞI

Dayakla disiplin sınıflarda ortamın çok gergin olduğu, öğretmenlerinde çok kızgın olduğu, duygusal olarak zaafi olduğu ve zayıf olduğu bir anda olmakta, böylece bu durum şiddetin derecesini niyet edilenden fazla arttırmakta (Wilson, 1982) ve çoğunlukla da öğrencinin yanlış davranışı ile orantısız oranda uygulanmaktadır (Office of the General Counsel, 1992). Diğer bir deyişle, dayak atma öğretmenlerin duygusal olarak stres altında bulunduğu, duygusal oldukları ve duygularını kontrol etmekte zorlandıkları bir anda ortaya çıkmaktadır. Bu koşullar altında öğrencinin herhangi bir yanlış davranışı da tetikleyici bir etken olabilmektedir (Shumba, 2001). Öğretmenlerin bu adil olmayan cezalandırıcı tutumları ise, öğrencilerin eğitim sistemine ve okula yabancılaşmasına, şiddet gibi rahatsız edici davranışlar geliştirmelerine neden olmaktadır.

Öğretmenlerin içinde buldukları okuldaki genel sorunların fazla olması ve öğrenci grubunun sorun çıkartan özelliklerinin olması, okuldaki şiddet ortamını desteklemektedir. Bu okullarda, sorunlara çözüm olarak kullanılan öğretmenden öğrenciye yönelik şiddet daha sık ve yoğun yaşanmaktadır. Bu durum öğretmenlerin okuldaki şiddet kültürünün bir parçası oldukları şeklinde yorumlanabilir. Bundan dolayı yazarlar, öğretmenlerin şiddetin şiddet doğurduğu kısır döngüyü kırmak ve sorunlara daha yapıcı yollarla çözüm bulmak yerine neden aynı koşulları devam ettirdiklerinin üzerinde durulmasını önermişlerdir (Twemlow ve Fonagy, 2006).

YAYGINLIĞI VE DİĞER KÜTÜRLERDE GÖRÜLME SIKLIĞI

Dubanaski, Inaba ve Gerkevicz' a (1983) göre, pek çok ülkede öğrencilerin dayak yöntemiyle cezalandırılması ve disipline edilmesi resmi ya da gayri resmi olarak kabul edilmiştir. Yazarlar bu durumu, çocuk istismarının kurumsallaşmış bir formu olarak değerlendirmektedirler. Bizim ülkemizde, araştırılan konunun doğasından, şiddeti uygulayanın suçlu sayılması ve maruz kalanında utanmasından dolayı öğretmen kaynaklı şiddet hep bir tabu olarak kalmıştır. Bu birazda bizim kültürümüzdeki otoriteye karşı saygı, büyüklere ve öğretmen karşı duyulan koşulsuz itaat kavramı ile açıklanabilir. Velilerde çocuklarını okula 'eti senin kemiği benim', 'öğretmenin vurduğu yerde gül biter' gibi yaklaşımlarla gönderdiklerinden öğrenciye yönelik olan şiddet hep gizli kalmıştır. Bundan dolayı Psikolog Cüceloğlu (1991)'da sorunun varlığı ve yokluğu ve yaygınlığı hakkında fikir yürütebilecek durumda olmadığımızı belirtmiştir (Akt. Gözütok, Er ve Karacaoğlu, 2006:229). Benzer şekilde Kim ve ark., (2000)'da konunun müphem doğasından dolayı öğretmenlerin dayakla disiplin etme yöntemlerinin yaygınlığı hakkında çok az bilgi olduğunu söylemiştir (Kim ve ark., 2000).

Bu konuda ülkemizde yapılan ilk ve klasik çalışmada Gözütok (1993) ilk, orta ve lise gurubundaki öğretmenlerin % 25.66'sının haftada en az bir kez karşılaştıkları problem davranışlara şiddetle yanıt verdikleri gözlenmiştir. Daha sonra yapılan bir çalışmada, Gümüş, Tümkaya ve Dönmezer (2004) ilk, orta ve üst sınıflarla yaptıkları çalışmada ise hiç dayak demeyen öğrencilerin oranlarını % 35 ile 60 olarak bulmuştur. Yine bu çalışmada öğretmenlerden aylık olarak en az bir kez fiziksel şiddet görenlerin oranı % 28.5 tir. Son bir yıl içinde öğretmeninden en az bir kez dayak yiyenler % 45 iken, öğretmenlerinden hiç dayak yemeyenlerin oranı % 36 olarak bulunmuştur. Sabah-TNS Piar (2006) anketinde ise öğrencilerin % 27'sinin hayatları boyunca en az bir kez öğretmen dayacağı yediği belirtilmiştir. Bu oranlardan anlaşıldığı kadarıyla okullarımızda öğrencilere karşı öğretmenlerin yaklaşımında ciddi bir katılık ve şiddete yönelme olduğu gözlenmektedir. Fakat özellikle son yıllarda ülkemizde genel olarak medyada, sivil toplum kuruluşlarında ve Milli Eğitim Bakanlığında genel olarak şiddete ve özel olarak da okuldaki şiddete karşı kampanyalar yapılmış ve çok etkili sonuçlar alınmıştır. Bu konuda sempozyumlar ve konferanslar düzenlenmiştir.

Bu alandaki çalışmalara bakılığında ülkeler ve kültürler arasında köklü farklılıklar olduğu görülmektedir, örneğin Amerika'nın Washington eyaletinde yapılan bir çalışmada ise, ilk ve orta okul öğrencilerinin % 0,72'si öğretmenlerinden dayak yemek suretiyle fiziksel şiddet gördükleri belirlenmiştir (Grossman, Rauh, ve Rivera, 1997). Genel olarak ekonomik olarak gelişmiş ülkelerin, eğitim ve sosyal sistemleri de geliştiğinden oralardaki öğretmenlerin fiziksel şiddete başvurma oranları düşüktür.

Bunun aksine, bizdekine benzer şekilde, öğretmenlerin yüksek oranlarda bedensel cezalara başvurdukları Uzak Doğu ülkelerinde de bildirilmiştir. Buna göre, Kim, Kim, Park, Zhang, Lu ve Li (2000) tarafından yapılan bir çalışmada, Güney Kore ve Çinli öğrencilerin öğretmenleri tarafından şiddete maruz kalma oranları karşılaştırılmış ve Koreli öğrenciler için % 62, Çinli öğrenciler için ise % 51 oranında şiddete maruz kaldıkları bulunmuştur. Başka bir çalışmada yine Kore'de ilkökul çocuklarının % 54,7'si kendilerine okulda dayak atıldığını bildirmişlerdir (Kim ve Song, 1994).

Mısır'da yapılan bir çalışmada ise, Youssef, Attia ve Kamel (1998) öğretmenlerin yüksek oranda fiziksel şiddet kullandıklarını bulmuştur. Bu çalışmada erkek öğrencilerin % 80'i, kızlarında % 62'si fiziksel şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.

Zimbabve'de okul ve mahkeme kayıtlarıyla yapılan bir arşiv araştırmasında da, fiziksel şiddetin tüm formlarının çok yaygın olduğu, şiddet kullanan öğretmenlerin % 79'unun

erkek, % 21'inin kadın olduğu, şiddeti kullananın birden fazla kişiyi dövdüğü, bu öğretmenlerin üniversite eğitimi olan ve deneyimli kişiler olduğu, mağdurlardan % 59'unun erkek % 41'inin kız öğrenci olduğu belirtilmiştir (Shumba, 2001).

İsrail'de 7.-11. sınıflardan olan 10410 öğrenciyle 161 okulda yapılan bir çalışmada ise öğrencilerin % 20'sinin fiziksel, % 8'inin ise cinsel bir zorbalığa maruz kaldıkları ortaya çıkmıştır (Benbenisthy, Zeira ve Astor, 2002). Yine İsrail'de yapılan başka bir çalışmada da ilköğretim 4-6 sınıflardan 71 okulda 5472 kişilik öğrenciden % 22,2'sinin fiziksel şiddete maruz kaldıkları bulunmuştur. Bu çalışmada fiziksel şiddete maruz kalma oranları erkekler için % 26, kızlar için % 16,4 olarak verilmiştir (Benbenisthy, Zeira, Astor ve Khoury-Kassabri, 2002).

RİSK ALTINDA OLAN ÖĞRENCİLER

Fiziksel şiddete en çok maruz kalan öğrencilerin özellikleri araştırılmıştır. Buna göre, sigara içen öğrenciler, kronik sağlık sorunu olanlar, sakatlığı ya da doğumdan özürlü olanlar (Youssef, Attia ve Kamel, 1998) ve yaşı sınıf arkadaşlarından büyük olanlar daha fazla cezalandırılma eğilimindedirler (Chapell ve ark., 2004). Fiziksel şiddet uygulanan öğrencilerin karakteristikleri ise; karşı gelen, sıklıkla yalan söyleyen, başkalarının malına sık sık zarar veren, okuldan kaçan ve arkadaşlarına sözel saldırganlıkta bulunan, öğretmene saygısız davrananlar, sınıf disiplinini bozan, okulda başarısız olan ve yaşların küçük olan öğrencilerin fiziksel şiddete uğramalarının daha büyük bir olasılık olduğu bulunmuştur (Youssef, Attia ve Kamel, 1998).

Fiziksel şiddet eğitim kademelerinde en altta en fazla olmak üzere, ana okulundan başlayarak sekizinci sınıfa kadar artmakta iken daha büyük sınıflarda sözel ilişkisel şiddet olarak kendini göstermektedir. Öğretmenlerin en çok kırsal kesimlerde ve yoksul çevrelerde şiddete başvurdukları ve genel olarak ta erkek öğrencileri hedef aldıkları gözlemlenmiştir (Poole, Ushokow ve Nader, 1991).

ÇALIŞMANIN AMACI

Fiziksel ceza uygulamanın suç olması, cezalandırılanın bundan utanması ve suçlanması, ceza uygulayan ve mağdur arasında güç ve statü farklılıkları bu konunun yeterince araştırılmasına engel olmuştur. Bu nedenle, bu konu ülkemizde 1993 yılına kadar hiç araştırılmamıştır. Bu tarihte Gözütök (1993) 'Okulda Dayak' bir kitap yayınlamıştır. Yine 2006 yılında Ankara da yapılan 'Toplumsal Bir Sorun Olarak 'Şiddet' Sempozyumu'nda Gözütök, Er ve Karacaoğlu (2006) bu konudaki araştırma boşluğundan bahsetmektedir. Tüm bu nedenlerden dolayı geniş kapsamlı bir araştırma yapmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Bu çalışmanın temel amacı, ülkemizde yaşanan öğretmenden öğrenciye yönelik şiddetin bazı özelliklerini ortaya koymaktır. Bu konu doğası gereği rahat çalışılabilecek bir konu değildir ve bu nedenle, eğitim sistemi içerisinde dirençle karşılaşılması muhtemel bir konudur. Bu nedenle okullarda öğrencilere ulaşım, şiddet mağduru olup olmadıklarını çeşitli ölçüm araçları ile doğrudan değerlendirmek yerine, basına yansıyan öğretmenden öğrenciye yönelik şiddet vakalarının, arşiv araştırması yöntemi ile nicel bir şekilde, belli başlı ulusal düzeyde yayın yapan gazetelerin geriye dönük olarak (retrospektif) taranması şeklinde yapılması tercih edilmiştir. Bu amaçla taranan gazeteler şunlardır; Akşam, Dünya, Düden Bugüne Tercüman, Halka ve Olaylara Tercüman, Güneş, Hürriyet, Milliyet, Posta, Radikal, Sabah, Star, Takvim, Türkiye, Vatan, Yeni Şafak ve Zaman) ve yine ulusal düzeyde yayın yapan 11 TV kanalının (ATV, CNN Türk, Haber Türk, Kanal D, Kanal 7, NTV, Sky Türk, STV, Show TV, TV8 ve TRT. Çalışmanın temel alındığı zaman dilimi ise, 2001 ve 2006 yıllarıdır.

Ne yazık ki ülkemizde bu konuda yazılan tek kitap Gözütök (1993) tarafından yazılan 'Okulda

Dayak' isimli kitaptır. Fakat son yıllarda konunun önemini anlayan Milli Eğitim Bakanlığı ve UNICEF işbirliği ile Mart 2006 da 'Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler' konulu bir sempozyum düzenlenmiş ve bu konuya dikkat çekilmiştir. Yine bu konuda Eğitim Sen (2006) da Toplumsal Bir Sorun Olarak 'Şiddet' konulu bir sempozyum yapmış ve bunun içerisinde öğretmen kaynaklı şiddetten bahseden konular yer almıştır. Bunu HEGEM Vakfının düzenlediği şiddet sempozyumları ve panelleri izlemiştir.

Bu çalışma, özellikle ülkemizde bu alanda var olan çok az sayıdaki alan yazısını geliştirmek ve şiddetin boyutlarının incelenmesi açısından önemlidir. Bu çalışma ile, öğretmenden öğrenciye yönelik olan şiddet olgusuna dikkat çekmek, bu konuda ki araştırmaların devamını sağlamak bu konuda bir araştırma geleneği oluşturmak ve şiddet doğuran durumların ve nedenlerin azaltılması konusunda önlem alınmasını teşvik etmek amaçlanmaktadır.

Bu çalışmanın amaçları arasında, okullarda meydana gelen öğretmenden öğrenciye yönelik şiddet olaylarının dinamiklerini anlamak, bu şiddetin yaygınlığı hakkında fikir elde etmek, öğretmen kaynaklı şiddet türlerini belirlemek ve şiddete neden olayları tespit etmek de hedeflenmiştir.

Bu amaçlara yönelik olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1. Bu amaçlara yönelik olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;
2. Öğretmenden öğrenciye yönelik şiddetin basına yansıdığı kadarıyla son altı yıldaki sayısı nedir?
3. Öğretmenden öğrenciye yönelik şiddetin oluşmasına yol açan, öğretmeni şiddet kullanmaya iten olaylar nelerdir?
4. Öğretmenden öğrenciye yönelik şiddet okuldaki hangi fiziksel mekânlarda daha çok olmaktadır?
5. Öğretmenden öğrenciye yönelik şiddette maruz kalmada öğrenciler arasında cinsiyetine göre farklılıklar var mıdır?
6. Cinsiyet açısından karşılaştırıldığında şiddete en çok başvuran öğretmen hangisidir?

Bu çalışmanın bazı sınırları da bulunmaktadır. Öncelikle, bu çalışmada ele alınan öğretmenden öğrenciye yönelik şiddet, araştırma desenine bağlı olarak basına yansıyan vakalarla sınırlıdır. Yine basına yansıyan vakalar 2001-2006 yılları arasında 5 yıllık bir süre ve 16 ulusal gazete ile sınırlıdır. Araştırmanın bir diğer sınırı ise, öğretmenden öğrenciye yönelik sadece fiziksel şiddet ile sınırlı kalmasıdır. Bunun dışında, öğrencileri aşağılama, görmezden gelme, duygusal baskı kurma vb. boyutları içeren sosyal, duygusal ve psikolojik şiddet türleri araştırma gücünden dolayı ve basına yansımaya olasılığı düşük olduğu için araştırmanın amacı dışında tutulmuştur.

YÖNTEM

Tüm bu soruları yanıtlamak için nicel bir araştırma desenlerinden olan "tarihsel araştırma" (historical research) yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem bazen "arşiv araştırması" olarak da adlandırılmaktadır. Tarihsel araştırma yöntemi gündelik ya da gelecekteki olayların geçmişle ilişkilerini, nedenlerini, etki eden etkenleri ve gözlenen eğilimleri tespit etmek için yapılan sistematik veri toplamaya ve bunları değerlendirmeye dayanmaktadır (Gay, 1996). Pek çok eğitim uygulamaları, kuramları ve sorunları geçmiş olayların ışığında değerlendirildiğinde daha iyi anlaşıldığı gözlenmiştir Tarihsel araştırma yönteminde kullanılan basamaklar diğer araştırma yöntemlerinde olduğu gibidir. Bu yöntemde de, önce problem tanımlanmakta, hipotezler formüle edilmekte ve test edilmektedir (Gay, 1996).

Tarihsel hipotezlerin doğrudan test edilmesi her zaman mümkün değildir. Sorulan sorulara bulunacak cevaplar, toplanacak bilgiler üzerine temellendirilebilir. Bu yüzden bazı araştırmacılar tarih araştırmalarında hipotez kurmadan çalışmayı tercih edebilmektedirler (Hopkins ve Antes, 1990). Bu çalışmada da arşiv araştırması yöntemi kullanılarak veriler ulusal düzeyde yayın yapan gazete ve TV kanallarında internet sayfaları incelenmiş ve içerik analizi yaklaşımıyla değerlendirilmiştir. Okullarımızda görülen şiddet olgusunu incelemek amacıyla 2001 yılından başlamak üzere son 6 yılda okullarda meydana gelen şiddet olayları Türkiye’de ulusal düzeyde yayın yapan 16 gazete (Akşam, Dünya, Dünden Bugüne Tercüman, Halka ve Olaylara Tercüman, Güneş, Hürriyet, Milliyet, Posta, Radikal, Sabah, Star, Takvim, Türkiye, Vatan, Yeni Şafak ve Zaman) ve yine ulusal düzeyde yayın yapan 11 TV kanalının (ATV, CNN Türk, Haber Türk, Kanal D, Kanal 7, NTV, Sky Türk, STV, Show TV, TV8 ve TRT) internet sayfaları taranarak okul ve öğrencilerle ilgili tüm şiddet içerikli haberler toplanmıştır. Gazeteler taranırken bir karışıklık olmaması için aylar ve günleri ayrı ayrı gösteren bir tablo hazırlanmış ve taranan her gün için ve bulunan her olay için bir çentik atılmıştır. Daha sonra belirlenen haberlerin tarih sırasına göre internet çıktıları alınmıştır. Bu haberler okunarak görülen olayların türleri, oluş şekilleri, yerleri ve benzeri bilgiler elde edilerek, araştırmada kriter olarak kullanılmak üzere belli temalar ve içerikler belirlenmiştir. Elde edilen bu olayları önceden hazırlanan içerik formatına göre işaretlenerek frekansları çıkarılmıştır. Son olarak, tarihler bütün gazetelerle karşılaştırmalı giderek taranmıştır. Bu sayede o günlerde basına yansıyan olay birden fazla gazete de yer alması durumunda tek bir vakaya indirgenerek değerlendirilmiştir. Böylece aynı vakanın tekrar tekrar ele alınması ve de sonuçlar üzerinde karıştırıcı etki yapması önlenmiştir.

BULGULAR

1) Öğretmenlerden öğrenciye yönelik olan fiziksel şiddetle ilgili olarak toplam 172 olay tespit edilmiştir. Bunu yaygınlık oranı olarak sunmak olanaksızdır ancak bu tür olayların ne sıklıkla medyada verildiği ve dikkat çekildiği açısından önemlidir. Bazı olaylar kısa haberlerle geçiştirilirken bazıları medyada sansasyonel haber olarak verilmiş, hatta bazıları günlerce tartışılmıştır. Burada bir anlamda öğretmen tarafından öğrenciye yönelik olan şiddetin yaygınlığı ve sıklığı araştırılmak istenmiştir. Fakat bu soruya kesin cevap vermek zordur, çünkü dayak atmak yasal olarak suçtur ; dayak yiyende utanacağından ve suçlanacağından dolayı şikayet etmek istemez (Gözütok, Er ve Karacaoğlu, 2006).

2) Şiddete sebep olan olaylar açısından bakıldığında ise şu rakamlara ulaşılmıştır: Arkadaşlarına cinsel içerikli olarak dokunma 38, okul malına ve binasına zarar verme 24, derste konuşma ve dersi bozma 22, arkadaşlarla kavga 15, arkadaşlarına küfür etme 14, okulda haraç toplama 12, ödevi yapmama 10, dersi dinlememe 9, bağış yapmama ve para vermeme 7, kılık kıyafet sorunu 6, saç kestirmeme ya da uygun kestirmeme 6, öğretmenlerin eşyalarına zarar verme 5 ve sigara içme ve bulundurma 4 olarak sınıflandırılmıştır. Ayrıca bunların dışında da reşit olmayan öğrencilerin öğretmenleri tarafından kaçırılması, alı konması ve tecavüzü olarak 8 olay ve öğrencilere yönelik cinsel taciz olarak da 16 olay olmak üzere toplam 24 olay gazetelerde tespit edilmiştir.

3) Şiddetin en çok uygulandığı, kullanıldığı ve meydana geldiği yerlere gelince; sınıfta 49, müdür yardımcısı odasında 49, müdür odasında 28, koridorda 24, öğretmenler odasında 22 olarak belirlenmiştir.

4) Fiziksel şiddete uğrayan öğrencilerin cinsiyetlerini gazete haberlerinde belirlemek her zaman kolay olmamaktadır. Yaşları küçük olduğu için isimlerinin baş harfleri verilmektedir. Cinsiyetin tam olarak belirlenememesine rağmen, olayların içeriğinden ve türünden çok büyük bir çoğunluğunun erkek öğrenciler olduğu anlaşılmaktadır. Erkek

öğrencilerin daha derin ve ciddi suçlar işledikleri ve bu nedenle daha çok gazete haberlerine konu oldukları buna karşın kız öğrencilerin daha basit ve ciddi olmayan suçlar işledikleri tahmin edilmektedir.

5) Şiddeti en çok kullanan öğretmenlerin cinsiyetine bakıldığında; erkek öğretmen 112, bayan öğretmen 14, erkek müdür yardımcısı 37 ve bayan müdür yardımcısı 9 olarak görülmüştür. Toplam olarak bakıldığında ise fiziksel şiddet kullanan erkek öğretmenin 149 kişi ve bayan öğretmeninde de 23 kişi olduğu bulunmuştur. Bu oran erkek öğretmenlerin bayan öğretmenlere oranla öğrencilerle karşılaştıkları sorunları çözmek için 6.4 kat daha fazla oranda şiddete başvurduklarını göstermektedir.

TARTIŞMA

Konu ile ilgili alan yazın ve bu çalışmanın sonuçları da göstermiştir ki, eğitimde fiziksel cezaların kullanılması hem ülkemiz hem de diğer ülkelerde görülmesinden dolayı evrensel bir sorundur. Bu çalışmada fiziksel şiddetin yaygınlığı anlaşılmasına çalışılmış ama olayın doğasından ve araştırmanın deseninden dolayı çok kesin sonuçlara ulaşılamamıştır. Zaten Gözütok, Er ve Karacaoğlu (2006)' da belirttiği gibi olayın tabu sayılmasından dolayı yeterince şikayet olmamaktadır. Bu da okuldaki şiddetin yaygınlığı ve ciddiyetini anlamamızı zorlaştırmaktadır. Benzer şekilde, okul idarecileri de okullarının adlarının kötüye çıkmaması için olayları resmi şikayet makamlarına iletmemekte ve saklamaktadırlar (Verimli, 2006). Bunun sonucunda da ancak çok ciddi olaylar basına yansımıştır.

Fakat basına yansıdığı kadarıyla ki yansımayan bir çok durum olacaktır, azımsanamayacak bir sayıya ulaşılmıştır. Ülkemizde son yıllarda şiddete karşı kampanyalar başlatılmış ve bu çalışmalar basın tarafından büyük oranda desteklenmiştir. Basının hem haber yapmak için sansasyonel şiddet haberleri vermesi, hem de toplumsal duyarlılığı geliştirmek için kampanyalar düzenlemesi ise bir başka çelişkidir. Öte yandan bu tür vakaların basında ve televizyonda çok sık yer alması, dizi filimlerin bu temalar üzerinde odaklaşması, bu sorunu hem normalleştirme hemde çocukları şiddete karşı duyarsızlaştırmaktadır. Bu kaygı pek çok yazar tarafından dile getirilmiştir. Yine okullarda öğrenciye dönük olan azarlama ve dayak atma olaylarının en çok alt sosyoekonomik semtlerde olduğu buna karşın daha zengin yerlerde ise öğrenciye fazladan ödev verme şeklinde cezalandırmaya gidildiği belirlenmiştir (Gümüş, Tümkaya, Dönmezer 2004).

Fizikse şiddeti en çok doğuran konular ise öğrencilerin birbirlerini cinsel içerikli olarak rahatsız etmeleri ve buna öğretmenlerinin sert tepki göstermeleridir. Türk Eğitim Sen (2006)'in ulusal düzeyde yaptığı bir ankette öğrenciler arasındaki taciz olayının % 92 oranında olduğu, kız öğrenciler en çok sarkıntılık edilmekten, erkek öğrencilerin ise kızların 'yüz göz olmasından' rahatsız olduklarını belirtmiştir. Cinsel içerikli taciz olayları daha çok eğitim kademelerinin üst sınıflarında, erkek öğrencilerden kız öğrencilere yönelik olarak yapılmaktadır. Başka yazarlarında belirttiği gibi, saldırganlık çoğunlukla ilköğretimde fiziksel, ergenlik döneminde ilişkisel ve yetişkinlikte de cinsel saldırganlık formlarını almaktadır (Turkel, 2007). Bu dönemin ergenlik dönemine denk gelmesi, cinsel ilginin ve cinsiyet hormonlarının etkisi ile yorumlanabilir. Ancak, öğrencilerin ergenlik döneminde cinsel kimlik gelişimini sağlıklı bir şekilde tamamlaması, cinsel dürtülerini denetleyebilmesi ve olumlu yollarla kanallize etmesi açısından cinsel eğitim hayati öneme sahiptir. Öğrencilerin ve öğretmenlerin bu dönemin özellikleri hakkında bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Şiddetin daha çok cinsellikle bağlantılı konulara yoğunlaşmasında cinselliği tabu olarak gören geleneksel kültürün ve de cinsellik konusunda yanlış mesajlar veren basında yer alan sinema ya da dizi filmlerin ve de kontrolsüzce kullanılan internet kaynaklarının etkisi yadsınamaz. Bu konuda alınacak eğitsel ve yasal tedbirler okullardaki şiddet olaylarının azalmasını

sağlayacaktır.

Öğretmenlerden öğrenciye yönelik şiddet en çok ders esnasında bizzat öğretmen tarafından uygulanmaktadır. Eğer öğretmen sınıfta öğrenciyi dövüyorsa ya da dövemiyorsa öğrenciyi ciddi suçlardan dolayı müdür yardımcısı ya da müdür odasına göndermektedir. Sayılardan anlaşıldığına göre okul yöneticilerinin odası en çok fiziksel şiddetin uygulandığı yerlerdir. Bu sonuç aslında toplumumuzun otoriteye gösterdiği saygı ve korku ile de açıklanabilmektedir. Bu konuda farklı kültürlerde yapılan çalışmalarda ilginç sonuçlar bulunmuştur. Araştırmalar şiddetin görülme sıklığında kültürel farklılıkların olabileceğini vurgulamışlardır (Coleman, Alder ve Prihoda, 1995). Nitekim özellikle Uzakdoğu, Afrika ülkelerinde ve de dini açıdan daha geleneksel Arap kültüründe Mısır, % 80, % 62 (Youssef, Attia ve Kamel, 1998), Kore, %54,7 (Kim ve Song, 1994), Kore, %62, Çin, %51 (Kim, Kim, Park, Zhang, Lu ve Li, 2000), Amerika'daki bir eyalette, % 0,72'lik (Grossman, Rauh, ve Rivera, 1997) orandan bahsedilmesi, öğrenciye fiziksel şiddet uygulamanın kültürle, ekonomik koşullarla ve gelişmişlik seviyesiyle olan karmaşık ilişkisini ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada gazete haberleri kullanıldığından ve olaylarda adın geçenlerin reşit olmamalarından dolayı, mağdur ve zorbaların isimleri gizli tutulmuştur. Bu nedenle fiziksel şiddete uğrayan öğrencilerin cinsiyetleri tam olarak bilinmemekle beraber, haberlerin ve olayların içeriğinden en çok erkek öğrencilerin dövüldüğü anlaşılmaktadır. Ülkemizde yapılan Sabah-TNS Piar (2006) ortak anketinde ise erkek öğrencilerin % 37'si kız öğrencilerin de % 17'si hayatların boyunca en az bir kez öğretmenleri tarafından dövülmüştür. Bu literatür bulgularıyla da tutarlıdır. Başka kültürlerde de erkek öğrencilerin fiziksel şiddete daha fazla maruz kaldıkları gözlemlenmiştir. Örneğin; İsrail'de ilköğretim öğrencileri arasında fiziksel şiddete uğrayan erkeklerin oranı % 26, kızların ise %16,4 olarak verilmiştir (Benbenisthy, Zeira, Astor ve Khoury-Kassabri (2002). Aynı şekilde, Youssef, Attia ve Kamel (1998) tarafından yapılan bir çalışmada Mısır'da erkek öğrencilerin % 80'i, kızlarında % 62'si fiziksel şiddete maruz kaldıklarını bulmuştur. Zimbabwe'deki bir araştırmada Shumba (2001) fiziksel şiddet mağdurlarının % 59'unun erkek % 41'inin kız öğrenci olduğu belirtmiştir. Öyle görülüyor ki; erkek öğrenciler tüm kültürlerde fiziksel şiddete daha fazla maruz kalmaktadır. Bu yönüyle olay everensel bir nitelik taşımaktadır ve yine tüm kültürlerde en çok şiddete başvuran kişilerin neden erkekler olduğunu dolaylı olarak açıklamaktadır.

Öğrencilerine fiziksel şiddet uygulayan öğretmenlerin cinsiyetlerinin araştırılması sonucunda, erkek öğretmenlerin şiddet uygulayan grupta başı çektiği görülmüştür. Bunu sırasıyla erkek müdür yardımcısı ve bayan öğretmenler ve bayan idareciler takip etmektedir. Toplama bakıldığında ise erkek öğretmenlerin şiddet kullanma oranı kadınlara göre 6.5 kat daha fazladır. Bu toplumumuzdaki erkeğin öne çıkan ve fiziksel güç kullanabilen maço imajıyla açıklanabilmekle beraber şiddetin ne kadar çok kabul gördüğünü de açıklamaktadır. Aslında okul ortamı ve idarecilerin tutumu öğretmenlerin tutumunu da etkilemektedir. İdarecilerin dayak attığını, eli sopalı olarak dolaştığını gören öğrenmenler, bunun onaylanan bir davranış olduğunu kabul ederek kendileri de aynı yöntemlere başvuruyorlar. Bu bağlamda okuldaki şiddet bir anlamda idarecilerin kişilik özelliklerine ve konjonktürel etkilere bağlıdır (Gümüş, Tümkaya ve Dönmezer (2004).

Başka ülkelerde yapılan araştırmalarda da erkek öğretmenlerin yine bizdekine benzer şekilde şiddeti yaygın olarak kullandıkları görülmüştür. Örneğin, Porkay ve Conoley (1982) erkek öğretmenlerin bayan öğretmenlerden daha fazla fiziksel şiddet kullandıklarını belirtmiştir. Zimbabwe'de ki çalışmada da Shumba (2001) fiziksel şiddet kullanan öğretmenlerin % 79'unun erkek, % 21'inin kadın olduğu belirtilmiştir. Araştırma sonuçları alan yazın bulgularıyla örtüşmektedir.

ÖNERİLER

Günümüzde dayak artık etkisiz, tehlikeli ve kabul edilmeyen bir disiplin yöntemi olarak görülmektedir (SAM, 2003). Buna paralel olarak da Amerikan Psikologlar Derneği (APA, 1974) okullarda dayak atılmasını kaldıran bir tasarımı kabul etmiştir. Pek çok Avrupa ülkesinde, Norveç, Danimarka ve Finlandiya’da dayak atmak yasaklanmıştır (Imbrogno, 2000). ABD’de de 28 eyalette dayak yasaklanmış, 23’ünde izin verilmiştir. Mısır’da dayakla ceza metodu 1971 de yasaklanmıştır (Youssef, Attia ve Kamel, 1998). Benzer şekilde Çin’de dayakla disiplin yöntemi yasaktır (Hu, 1997). Fakat bunun tersine, İngiltere eğitimde dayak atılmasına izin veren ender ülkelerdendir (Larzelere ve Johnson,1999). Kanada da ise okullarda fiziksel ceza serbesttir (Straus, 1999). Benzer şekilde Kore’de de fiziksel cezaların eğitim amaçlı kullanılmasına izin verilmiştir (Hu, 1997).

Öğretmenlerin uyguladıkları şiddeti, 1992 ve 2006 yıllarında aynı okullarda yeniden araştıran ve karşılaştıran Gözütok, Er ve Karacaoğlu (2006) fiziksel şiddetin azalmaktan ziyade arttığını fakat şekil değiştirdiğini belirtmektedir. Bu araştırmanın çarpıcı bulgularından biriside iyi donanımlı ve mesleğinde yeterli olan öğretmenlerin de şiddete başvurma oranlarında artış olduğudur.

Bu nedenle öğretmenlerden öğrenciye yönelik şiddetin önlenmesinde öğretmen adaylarının bu konuda eğitilmesi çok büyük bir zorunluluktur. Öğretmen yetiştiren fakültelerin ders programlarında mutlaka bu konular yer almalıdır. Bununla birlikte öğretmen adaylarına etkili iletişim becerileri, problem çözme becerileri ve fiziksel ceza uygulamadan nasıl sınıf yönetimi sağlanacağı konularında dersler ve seminerler verilmeli ve bu konularda profesyonel gelişimleri sağlanmalıdır (Gözütok, Er ve Karacaoğlu (2006). Ayrıca mezun olmuş ve halen çalışan öğretmenlere de hizmet içi eğitim programları verilerek bu konularda farkındalık geliştirmelerine yardımcı olunmalıdır. Öyleyse, öğretmenlerin sınıflarında daha faydalı olabilmesi için ödüllendirme, pekiştirme ve söndürme gibi davranış değiştirme teknikleri öğretilmelidir. Öğretmenlerle ilgili eleştirilmesi gereken diğer bir nokta da daha önceli yıllarda çokça yapılan, öğretmen açığını kapamak için mesleki ve pedagojik formasyona sahip olmadan ve alan dışından atamaların yapılmasıdır (Verimli, 2006). Bu da genel anlamda hem eğitimin kalitesini azaltmakta hem de daha farklı sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Yapılan çalışmalarda öğrenciler bedensel cezaya en çok başvuranların kişisel sorunlarını işine getiren ve mesleğinde yeterli olmayan öğretmenler olduğudur. Öğretmenlik sorumlulukları ağır, yorucu olan buna karşılık maddi getirisi az olan bir meslektir. Bu nedenle öğretmenlerin yaşadıkları sıkıntıları ve stresi öğrencilerine yansıtmaları muhtemeldir. Bu nedenle öğretmenlere de karşılaştıkları olumsuz olaylara karşı baş etme teknikleri ve stres atma yöntemleri öğretilmelidir (Eğitim Sen, 2006: 295). Bunun dışında ruh sağlığı sorunu olan, sürekli sorun yaşayan ve sıklıkla şiddet kullanan öğretmenler gerekli yardımları almaları için ruh sağlığı uzmanlarına yönlendirilmelidirler. Başka ülkelerde öğretmenlerin ruh sağlığı, iş doyumunu ve tükenmişliklerini araştıran pek çok araştırma ve tarama çalışmaları vardır. Bizim ülkemizde de bu konuda çalışmalar yapılmasına şiddetle ihtiyaç vardır.

Gümüş, Tümkaya ve Dönmezer (2004:132) okullarda yaptıkları çalışmada rehberlik servislerinin çok fazla kullanılmadığını yada okullarda bu servislerin olmadığını belirlemiştir. O nedenle, milli eğitim ve okul sistemi içerisinde bulunan okul rehberlik servislerinin ve rehberlik araştırma birimlerinin daha aktif hale getirilmesi ve hem sorunlu öğrencilere hemde öğretmen ve diğer okul personeline profesyonel almada yardım hizmetleri sağlaması gerekir. Zaten var olan bu birimlerin daha rasyonel ve aktif olarak kullanılması önerilmektedir.

Araştırmalar göstermiştir ki, aile içi şiddetle okulda fiziksel şiddete maruz kalma arasında 30 düzeyinde bir korelasyon vardır (Gümüş, Tümkaya ve Dönmezer, 2004:142) Bu

da göstermektedir ki, çocuklar evlerinde şiddet göyerek bunun kabul edilebilir bir disiplin yöntemi olduğunu benimsemekte ve öğretmenlerini de fiziksel şiddet kullanmaya zorlamaktadırlar. Bundan dolayıdır ki, öğrencilerle birlikte ailelerinde önemli konularda karar vermek, hedefler belirlemek ve kabul edilebilir disiplin kuralları oluşturulması sürecine katkıda bulunması gerekir.

Genel olarak şiddet ve özel olarak ta okuldaki şiddet ve öğretmenlerin öğrencilerine yönelik olan şiddet davranışları toplumsal bileşenleri olan, karmaşık ve üzerinde durulması gereken bir konudur. Bunun içerisine TV ve medyadaki şiddet, aile içi şiddet ve okuldaki şiddet de girmektedir. Öyle ise politikacıların, yöneticilerin, ruh sağlığı uzmanlarının ve eğitimcilerin bir araya gelerek, kısa ve uzun vadede şiddeti önlemek ve müdahale etmek için önlemler almaları gerekir.

KAYNAKÇA

- Amanda, G. (1994). Coping with the disruptive college student: A practical model. Asheville, NC: College Administration Publisher.
- American Psychological Association, (1993). Violence and youth: Psychology's response. Washington, DC: Author.
- Benbenishty, R. Zeira, ve A., Astor (2002). Children reports of emotional, physical, and sexual maltreatment by educational staff in Israel. *Child Abuse and Neglect*, 26, 763-782.
- Benbenishty, R. Zeira, A., Astor, R. A., ve Khoury-Kassabri, M. (2002). Maltreatment of primary school students by educational staff in Israel. *Child Abuse and Neglect*, 26, 1291-1309.
- Chapell, M., Casey, D., De la Cruz, C., Ferrell, J., Forman, J., Lipkin, R., Newsham, M., Sterling, M., Whittaker, S. (2004). Bullying in college by students and teachers. *Adolescence*, 39, 53-64.
- Clark, C. M. (2004). Incivility in nursing education: Faculty and student perspectives. Unpublished manuscript.
- Clark, C. M. (2005). Students' perception of faculty incivility: A qualitative pilot study of four nursing students. Unpublished manuscript.
- Delfabbro, P., Winefield, T., Trainor, S., Dollard, M., Anderson, S., Metzger, J., ve Hammarstorm, A. (2006). Peer and teacher bullying/victimization of South Australian secondary school students: Prevalence and psychosocial profiles. *British Journal of Educational Psychology*, 76, 71-90.
- Dubanoski, R. A., Inaba, M., ve Gerkewicz, K. (1983). Corporal punishment in schools: Myths, problems and alternatives. *Child Abuse and Neglect*, 7 (3), 271-278.
- Fekkes, M., Pijpers, F. I. M., Verloove-Vanhorick, P. (2005). Bullying: who does what, when and where?. Involvement of children, teachers and parents in bullying behavior. *Health Education Research*, 20, 81- 91.
- Hall, J. M. (2004). Dipping desperation in nursing education. *Nursing Outlook*, 52, 147-154.
- Hart, S., ve Brassard, M., ve Germain, B. (Eds.) (1987). Proceedings of the international conference on psychological abuse of children and youth. Indianapolis. IN: Center for the Study of Psychological Rights on the Children, University of Indiana-Indianapolis.
- Hart, S., ve Brassard, M. (1987). A major treat to children's mental health: Psychological maltreatment. *American Psychologist*, 42, 160-165.
- HEGEM (2006). Okullarda şiddet ve çocuk suçluluğu. Uluslararası Kongre. 15-17 Eylül 2006. Giresun-Trabzon.

- Hu, P. C. (1997). Spousal violence among 200 couples. *Chinese Mental Health Journal*, 10, 171-172.
- Hyman, I., Clark, J. ve Zelikoff, W. (1986). 'Educator Induced Post-Traumatic Stress Disorder: Concepts, Clinical Evidence and Initial Research.' Paper presented at the Meeting of the Annual Convention of the Society of Traumatic Stress Studies, Denver, Colorado.
- Hyman, I. (1990). Reading writing and the hickory stick: The appalling story of physical and psychological abuse of American school children. Lexington, MA: Lexington Books.
- Hyman, I. A., ve Perone, D. C. (1998). The other side of school violence. Educator policies and practices that may contribute to student misbehavior. *Journal of School Psychology*, 36(1), 7-27.
- Hyman, I., Weiler, E., Perone, D. C., Romano, L., ve Britton, G., ve Shanock, A. (1998). Victims and victimizers: The two faces of school violence. In A. Goldstein ve J. Conoly, (Eds.), the school violence intervention handbook. (pp.426-459). New York: Guilford Press:
- Hyman, I., Zelikoff, W., ve Clark, J. (1998). Psychological and physical abuse in schools: A paradigm for understanding post-traumatic stress disorder in children. *Journal of Traumatic Stress*, 1, 243-267.
- Hyman, I., Dahbany, A., Blum, M., Weiler, E., Brooks-Klein, V., ve Pokalo, M. (1997). School discipline and school violence: The teacher variance approach. Needham Heights, MA: Allyn ve Bacon.
- Gonzales de Rivera, J. L. (2002). El maltrato psicologica. Madrid : Espasa-Calpe.
- Gözütok, F. D. (1993). Okulda Dayak. Ankara: 72 Ofset.
- Gözütok, F. D., Er, K. O. Er., ve Karacaoğlu, Ö. C. (2006). Okulda Dayak: (1992 ve 2006 Yılları Karşılaştırması 1) Toplumsal Bir Sorun Olarak 'Şiddet' Sempozyumu. Eğitim Sen Yayınları.
- Gümüş, A., Tümkaya, S., ve Dönmezer, T. (2004). Sıkıştırılmış Okullar. Ankara: Eğitim Sen.
- Imbrogno, A. R. (2000). Corporal punishment in America's public schools and the U. N. Convention of the Child: A case for nonratification. *Journal of Law Education*, 29, 125-147.
- Kim, D. H., Kim, K. I., Park, Y. C., Zhang, L. D., Lu, M. K. ve Li, D. G. (2000). Children experience of violence in China and Korea: A transcultural study. *Child Abuse and Neglect*, 24 (9), 1163-1173.
- Kolanko, K. M, Clark, C., Heinrich, K. T., Olive, D., Serembus, J. F., ve Sifford, S. (2006). Academic dishonesty, bullying, incivility, and violence: Difficult challenges facing nurse educators. *Nursing Education Perspective*, 27(1), 34-43.
- Kondrasuk, J. N., Pamplin, R. B., Grene, T., Waggoner, J., Edwards, K., Nayak-Rhodes, A. (2005). Violence affecting school employees. *Education*, 125, 638-647.
- Larzelere, R. E. ve Johnson, B. (1999). Evaluations of the effects of Sweden's spanking ban on physical child abuses: A literature review. *Psychological Reports*, 85, 381-392.
- Lambert, C. (1990). Factorial structure and reliability of a scale measuring stress response as a result of maltreatment in schools. Unpublished doctoral dissertation, Temple University.
- Lynnette, R. (2001). Corporal punishment in American public schools and the Rights of the Child. *Journal of Law Education*, 30, 554-563.
- Mallot, R. W., Malot, M. E., ve Trojan, E. A. (2000). Elementary principles of behavior, 4th Edition. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Mc.Millan, H. L., Boyle, M. H., Wong, M. Y. Y., Duku, F. K., Fleming, J. E. ve Walsh, C. A.

- (1999). Slapping and spanking in childhood and its association with lifetime prevalence of psychiatric disorders in general population sample. *Canadian Medical Association Journal*, 161 (7), 805-809.
- Morrisette, P. J. (2001). Reducing incivility in the university college classroom. *International Electronic Journal for Leadership in Learning*, 5(4), 1-12. www.ucalgary.ca/iejll/volume5/morrisette.html.
- North Carolina Public Schools (2004). School violence numbers improve in 2002-03. <http://www.nopublicschools.org/news/03-04/11o503p.html>.
- Olweus, D. (1996). *Bullying of students by teachers*. Bergen, Norway: Alma Mater Forlag.
- Olweus, D. (1999). In P. K. Smith, Y. Morita, J. Junger-Tas, D. Olweus, R. Catalano, ve P. Slee (Eds.). *The nature of school bullying* (pp.28-48). London: Routledge.
- Parkay, F. W., ve Conoley, C. (1982). Characteristics of educators who advocate corporal punishment: A brief report. *Journal of Humanistic Education and Development*, 21 (1), 33-36.
- Poole, S. R., Ushokow, M. C. Nader, P. R. et al. (1991). The role of the pediatrician in abolishing corporal punishment in schools. *Pediatrics*, 88, 162-167.
- Potts, A. (2006). Schools as dangerous places. *Educational Studies*, 32 (3), 319-330.
- SAM (2003). Corporal punishment in schools. Position paper of the Society for Adolescent Medicine, 32, 385-393.
- Sarno, G. (1992). Emotional distress by school teacher and administrator. 18. *American Journal of Proof Fact 3rd*, 103.
- Shumba, A. (2001). Epidemiology and etiology of reported cases of child physical abuse in Zimbabwean primary schools. *Child Abuse and Neglect*, 25, 265-277.
- Straus, M. A. (1999). Is it time to ban corporal punishment of children? *Canadian Medical Association Journal*, 161, 821-822.
- Straus, M. A. (1996). Spanking and the making of a violent society. *Pediatrics*, 98, 837-831.
- Stuart, T., Peter, F., Frank, S., ve John, R. B. Jr. (2006). Teachers who bully students: A hidden trauma. *International Journal of Social Psychiatry*, 52, 187-198.
- Thomas, S. (2003). Handling anger in the teacher-student relationship. *Nursing Education Perspective*, 24, 17-24.
- Türk Eğitim Sen (2006). Şiddet ve Taciz.
- Turkel, A. R. (2007). Sugar and Spice and Puppy Dogs' Tails: The Psychodynamics of Bullying. *Journal of American Academy of Psychoanalysis and Dynamic Psychiatry*, 35, 243-258.
- Twemlow, S., Fonagy, P., Sacco, F., Brethour, Jr. J.R. (2005). The prevalence of teachers who bully students with differing levels of behavioral problems. *American Journal of Psychiatry*, 162, 2387-2389.
- Twemlow, S. ve Fonagy, P. (2006). Teachers who bully students: A hidden trauma. *International Journal of Social Psychiatry*,
- Valentine, P. (1995). Management of conflict: Do nurses/women handle it differently? *Journal of Advance Nursing*, 22, 142-149.
- Verimli, A. (2006). Okullarda Şiddet Raporu. Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Bölümü.
- Youssef, R M., Attia, R. M. ve Kamel, M. I. (1998). Children experiencing violence. II. Prevalence and determinants of corporal punishments in schools. *Child Abuse and Neglect*, 22 (10), 975-985.